

A Fővárosi Ítéletábla a dr. Nagy Dániel Ügyvédi Iroda (**cím.**, ügyintéző: dr. Nagy Dániel ügyvéd) által képviselt **felperes neve (felperes címe.)** felperesnek; a Lovászi-Tóth Ügyvédi Iroda (fél címe 2, ügyintéző: dr. Lovászi-Tóth Ádám ügyvéd) által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen késedelmi kötbér megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2020. október 8. napján meghozott 33.G.44.445/2017/85. számú ítélete ellen a felperes 86. sorszámon benyújtott fellebbezése folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 61.324.145 (hatvanegymillió-háromszázhuszonnégyezer-száznegyvenöt) forintot és ezen összeg után 2016. április 2. napjától a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat nyolc százalékponttal növelt értékével megegyező késedelmi kamatot;

mellőzi a felperest perköltségben marasztaló rendelkezést, és kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 4.414.850 (négymillió-négyszáztizennégyezer-nyolcszázötven) forint elsőfokú perköltséget.

Az ítéletábla kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 500.000 (ötszázezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból és 2.500.000 (kétfmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetékből álló másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes keresetében 61.324.145 forint késedelmi kötbér és ezen összeg után 2016. április 2-től a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat nyolc százalékponttal növelt összegének megfelelő mértékű késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresete jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:186. § (1) és (3) bekezdésére hivatkozott. Állította, hogy az alperessel vállalkozási szerződést kötött az Aquincum HÉV megállóhely áthelyezéséhez szükséges munkák tervezése és megvalósítása tárgyában. Az alperes teljesítési határideje 2015. december 22-én lejárt, azonban az átadás-átvételi eljárás sikeres befejezésére csak 2016. június 2-án került sor. A Szerződéses Feltételek 21.1. pontjára figyelemmel az alperes naponta a vállalkozói díj 0,5%-ának, de összesen legfeljebb 15%-ának megfelelő késedelmi kötbér fizetésére köteles.

- [2] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állítása szerint a teljesítésre nem 2016. június 2-án, hanem - figyelemmel a Ptk. 6:247. § (2) bekezdésére - 2016. május 10-én került sor, mert ekkor kezdődött az átadás-átvételi eljárás. A késedelemért nem ő a felelős, ugyanis a kivitelezés során az érdekkörén kívül eső, előre nem látható akadályozó körülmények merültek fel, amelyek lehetetlenné tették a teljesítési határidő betartását. Ebben a körben - a gyalogosjárda elbontásának és a BKV tulajdonában álló nagyfeszültségű vezeték kiváltásának szükségessége mellett - hivatkozott arra, hogy az Aranyhegyi-patak feletti híd alapozásának felperes által átadott tervei állékonyasági szempontból nem voltak megfelelőek, az általa kimunkált műszaki megoldást, a cölöpözést pedig a régészeti hatóság nem fogadta el, így újabb módosításra volt szükség. A biztosítóberendezéssel kapcsolatos munkákat a jótállási időszakra figyelemmel kizárólag a berendezés kivitelezője, a ... Kft. végezhetette, ami így a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 3. § 2. a) pontja értelmében nem minősül az alperes alvállalkozójának. Mivel a ... Kft. csak 2016. áprilisáig végezte el a saját munkáit, így eddig az időpontig akadályozott volt a szerződés teljesítésében. Az alperes arra is hivatkozott, hogy a szerződés előírásainak megfelelően 2015. október 15-én bejelentette akadályoztatását a felperesnek, aki azonban csak a szerződésben meghatározott 15 napos határidőt jelentősen túllépve, 2016. február 26-án adott - elutasító - választ.
- [3] Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet, a felperest pedig kötelezte 3.066.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjból és 692.000 forint szakértői díjból álló perköltség megfizetésére az alperesnek.
- [4] Tényként állapította meg, hogy 2015. június 22-én nyílt közbeszerzési eljárás eredményeként a felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között vállalkozási szerződés jött létre. A Szerződéses Megállapodás 2. pont értelmében a szerződés tárgya „Vállalkozási szerződés keretében Aquincum HÉV megállóhely áthelyezéséhez szükséges munkák tervezése és megvalósítása”. A műszaki összefoglaló hatodik bekezdése szerint a szerződés részeként valamennyi szakág (vasúti pálya, biztosító berendezés, távközlés, útépítés, közműkiváltás, hídépítés) vonatkozásában kiviteli tervek készítése szükséges, ideértve az engedélyezési eljárások továbbviteléhez, illetve lefolytatásához szükséges valamennyi terv, dokumentáció elkészítését. A 3. pont szerint a szerződés az aláírás napjával lép hatályba, ami 2015. június 22-e volt. A műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének határideje a szerződés hatálybalépésétől számított 5 hónap, míg a befejezési határidő a hatálybalépésétől számított 6 hónap, azaz 2015. december 22. A vállalkozói díj nettó 613.241.554 forint.
- [5] A szerződés részét képezték az ún. Szerződéses Feltételek. Ezek 1.1. pontja az értelmező rendelkezések között a befejezési határidő fogalmát akként rögzítette, hogy az „a Szerződéses Megállapodásban a Projektelelem (vagy annak valamely része) műszaki átadás-átvételi eljárásának sikeres befejezésére előírt időpontot jelenti a 20.2. alcíkkel összhangban.” A 20.2. pont szerint a Szerződés Megállapodásban rögzített befejezési határidőre a teljes projektelemet rendeltetésszerű használatra alkalmas módon kell megvalósítani.
- [6] A 14.2. pont szerint, ha a vállalkozó számára a kivitelezés folyamán olyan előre nem látható fizikai akadályok vagy feltételek merülnek fel, amelyeket a vállalkozó az elvárható legnagyobb szakmai gondossággal sem láthatott előre, úgy a vállalkozó haladéktalanul köteles írásban értesíteni erről a mérnököt, valamint a megrendelőt. A megrendelő a mérnök javaslatának kézhezvételét követő 15 napon belül köteles meghozni döntését és erről a mérnököt és a vállalkozót írásban értesíteni.

- [7] A 14.4. pont a régészeti leletek felfedezése esetén folytatandó eljárásról és kötelezettségről rendelkezik. A megvalósítási idő meghosszabbításának eseteit a 20.3. pont sorolja fel a) - h) alpontokban, melyek közül a d) pont a 14.2. pontra utal vissza, az e) pont pedig a 14.4. pontra.
- [8] A 21.1. pont harmadik bekezdése értelmében az egyes késedelmi kötbérek egyenkénti teljes összege nem haladhatja meg az adott késedelmi kötbérre vonatkozó vetítési alap 15 %-át.
- [9] A teljesítés során az alperes 2015. október 15-én kelt levelével akadályközlést jelentett be a felperes felé és kérte a teljesítési határidő módosítását 2016. május 30-ra. Ezt megerősítette a 2015. november 17-én kelt változtatási kérelmében is, amelyben indokolásul négy okot jelölt meg: az Aranyhegyi-patak hídalapozásának kényszerű megváltoztatását, a gyalogos járdaszakasz elbontását és járda biztosítását, a BKV-tulajdonú nagyfeszültségű vezeték kiváltásának szükségességét, továbbá azt, hogy a beltéri biztosítóberendezés kivitelezési munkáit végző ... Kft. nem tudja biztosítani az új peron 2015. évi üzembehelyezését.
- [10] A mérnök a változtatási javaslatot támogatta, és a felperes is azt jelezte az alperes felé, hogy a fenti okok közül az első hármat elsődlegesen elfogadhatónak tartja. A módosítás azonban nem jött létre, a felperes végül a 2016. február 26-án kelt levelében közölte az elutasítást, és jelezte kötbérigényét.
- [11] Az alperes az építkezés befejezését 2016. május 6-án közölte a felperessel, az átadás-átvételi eljárás május 10-én kezdődött és június 2-án fejeződött be eredményesen.
- [12] Ítéletének jogi indokolásában az elsőfokú bíróság elsőként rögzítette, hogy a felek jogvitájának tárgya az volt, hogy az alperes késedelembe esett-e, és ha igen, a szerződésszegését kimentette-e. A hivatkozott kimentési okok szakkérdéseket vetettek fel, ezért a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: r.Pp.) 170. §-a alapján igazságügyi szakértőket rendelt ki. Az elsőfokú bíróság mindkét szakértő szakmai megállapításait elfogadta, **K. M.** szakértő alperesi késedelemre vonatkozó következtetése azonban jogkérdésre vonatkozott, így azt nem vette figyelembe.
- [13] Megállapította, hogy a felek a Ptk. 6:238. §-a szerinti vállalkozási szerződést kötöttek. Az elsőfokú bíróság különös jelentőséget tulajdonított a Ptk. 6:247. § (2) bekezdésének, amelyre figyelemmel az alperes nem 2016. június 2-án, hanem május 10-én teljesített, az átadás-átvétel megkezdésének napján. A Szerződéses Feltételek 1.1. pontja ugyanis a 20.2. pontra utal, ami a rendeltetésszerű használatra alkalmas állapothoz köti a teljesítést a Ptk. fenti előírásával összhangban.
- [14] A felek a szerződést nem módosították, mivel azt mind a Kbt., mind a vállalkozási szerződés írásbeli alakhoz köti, a felperes pedig nem fogadta el az alperes módosítási ajánlatát.
- [15] Az alperes nem teljesített 2015. december 22. napjáig, ezzel megszegte a szerződést, így az elsőfokú bíróság - a Ptk. 6:186. és 6:142. §-ára figyelemmel - azt vizsgálta, hogy a szerződésszegésért az alperes felelős-e.
- [16] Az alperes által hivatkozott körülményekkel kapcsolatban elfogadta **K. M.** és **K. I.** szakértői véleményét. Ezek alapján azt állapította meg, hogy a BKV által kért járda tervezése és építése nem szerepelt a tenderdokumentációban, így az alperes nem számolhatott előre ezzel a feladattal. A járdaépítés időtartama 10 nap, ami így 10 napi késedelmet ment ki. A BKV-kábelek kiváltása szintén késleltette az acél gyalogos felüljáró kivitelezését, ami 12 napig tartott, ez 12 napi késedelem kimentésére alkalmas.

- [17] Megállapította továbbá, hogy az Aranyhegyi-patak hídjával kapcsolatos késedelemért szintén nem az alperes a felelős. A híd felperes által szolgáltatott tervei ugyanis kidolgozatlanok voltak, nem tartalmaztak alapozási tervet. A létesítmény így kapott építési engedélyt, a hatóság pedig elmulasztotta bevonni az engedélyezési folyamatba a szakhatóságot. Az alperes úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben egy hozzáértő kivitelezőtől elvárható volt és elkészítette a híd részletes tervét, amiben az igazságügyi szakértő által is helyesnek tartott mikrocölöpözési eljárást választotta. Nincs olyan jogszabály vagy bármely más szakmai előírás, ami ezt a megoldást tiltotta volna, mivel az alperes helyesen a híd biztonságát, állékonyságát tartotta elsődlegesnek. Maga a kivitelezés 2016. február 24-étől kezdődően két hónapon belül megtörtént.
- [18] Az alperes már 2015. október 15-én kérte a teljesítési határidő módosítását a felderült körülményekre tekintettel, amire azonban a felperes a szerződésben meghatározott 15 nap helyett 4 hónap és 11 nap múlva, 2016. február 26-án válaszolt. Ezzel a felperes mint jogosult esett késedelembe, ami az alperes késedelmét kizárja ebben az időszakban. A felperes megszegte együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét is. A mérnök 2015. november 23-ai levelében támogatta a szerződésmódosítást, sőt maga a felperes is azt közölte, hogy az 1-3. pontokban megjelölt tényezők megalapozhatják a módosítást. Minderre figyelemmel 2015. október 15. és 2016. április 26. között az alperes mentesül a késedelemért való felelősség alól.
- [19] A biztosítóberendezéssel kapcsolatos feladatok elhúzódása a ... Kft. tevékenységével állt összefüggésben. Mivel a berendezést korábban a ... Kft. telepítette, a jótállásra vonatkozó szabályokra, valamint a 2010/713/EU határozatra figyelemmel csak ő végezhetette annak karbantartását, módosítását is. A ... Kft. ezért a Kbt. 3. § 2. a) pontja szerinti olyan gazdasági szereplőnek minősül, ami a tevékenységét kizárólagos jog alapján végzi, így saját jogán járt el, nem az alperes alvállalkozójaként. Ez attól függetlenül igaz, hogy formálisan, a Kbt. egyéb törvényi előírásaira figyelemmel esetleg alvállalkozói szerződést kellett kötnie az alperessel. Míg az alvállalkozók tevékenységét ugyanis ténylegesen a fővállalkozó irányítja, részükre utasítást adhat, illetve a velük kötött szerződésben feltételeket szabhat, addig jelen esetben az alperes vállalkozó nem adhatott a ... Kft. teljesítéséhez utasításokat, a határidőben történő teljesítésére semmilyen ráhatással nem bírt.
- [20] Kifejtette, hogy amennyiben a ... Kft. az alperes alvállalkozójának minősülne, akkor is mentesülne az alperes a felelősség alól, mert objektíve nem állt rendelkezésére semmilyen eszköz arra, hogy az alvállalkozó késedelmét megakadályozza, vagy helyette másik alvállalkozót vonjon be.
- [21] Az alperes késedelmét így ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmények okozták, azért nem felelős, kötbérfizetési kötelezettsége alól mentesül. A perköltség megfizetésére a pervesztes felperest kötelezte akként, hogy az alperes jogi képviselőjének munkadíját a pertárgy értékére figyelemmel állapította meg.
- [22] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve elsődlegesen annak megváltoztatását és az alperes keresettel egyező marasztalását az r.Pp. 253. § (2) bekezdése alapján. Másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását indítványozta az r.Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján. Végül kérte az alperesnek járó ügyvédi munkadíj leszállítását 2.059.587 forint + áfa összegre.
- [23] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy szakkérdések merültek fel, a jogvita eldöntése érdekében ugyanis jogkérdésben kellett állást foglalni a felek

szerződésének rendelkezései alapján. A Szerződéses Feltételek 4.1. és 4.5. pontjaira figyelemmel a hídalapozás kérdése nem lehet alkalmas az alperes kimentésére, hiszen a tervek tartalmáért a vállalkozó felel. Az alperes tudott arról, hogy a projektelem régészeti lelőhelyen fekszik, így a hibás tervezés az ő felelősségi körébe tartozik. Szintén jogkérdés merül fel a biztosítóberendezésekkel kapcsolatban. Az alperes előtt is ismert volt a teljesítési határidő, és már a szerződéskötést megelőzően tudta, hogy a berendezést a ... Kft. telepítette. Így elvárható volt az alperestől mint szakcégtől, hogy ezeket a körülményeket az ajánlatadás és a szerződéskötés során figyelembe vegye.

- [24] Az elsőfokú ítélet akkor is téves, ha a szakértői bizonyítás egyébként indokolt lett volna. Az alperes ugyanis a szakhatóság által el nem fogadott tervei miatt végül az eredeti tervek szerinti alapozási módszerrel valósította meg a hidat, így nem lett volna késedelem, ha nem tér el az eredeti alapozási eljárástól. A tervezési munkákért való felelősség pedig a vállalkozóé. A ... Kft. nem minősül önálló alvállalkozónak, teljesítéséért pedig a vállalkozót felelősség terheli a Szerződéses Feltételek 3.10.1. pontja értelmében.
- [25] Tévesen értelmezte az elsőfokú bíróság a teljesítési határidőt is, mert a felek jogviszonyára nem a Ptk. 6:247. §-a, hanem a szerződés az irányadó, amelynek értelmében a teljesítés időpontjáig a műszaki átadás-átvételnek is le kellett zárulnia.
- [26] Vitatta a jogosulti késedelemmel és az együttműködési kötelezettség elmulasztásával kapcsolatos ítéleti megállapítást. Az akadályközlés megválaszolásának késedelme nem hozható összefüggésbe az alperes késedelmének időtartamával, mert az alperes ettől függetlenül köteles volt a késedelem elkerülésére. Az elsőfokú bíróság is arra a következtetésre jutott a felek közötti levelezés vizsgálata alapján, hogy szerződésmódosítás nem történt, így erre tekintettel a felperes együttműködési és tájékoztatási kötelezettségének megsértése nem állapítható meg, a hivatkozás nem mentheti ki az alperes késedelmét.
- [27] Értelmezte, hogy az elsőfokú bíróság az ügyvédi munkadíjat az általa hivatkozott 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet előírásainál magasabb összegben határozta meg, mert a pertárgy értéke alapján 2.059.587 forint + áfa lett volna megállapítható, ezért kérte az alperesi perköltség ennek megfelelő mérséklését.
- [28] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.
- [29] Kiemelte, hogy mivel szakipari körülményekre hivatkozott kimentési okként, az elsőfokú bíróság - figyelemmel a BH2010. 169 számú eseti döntésben is kifejtettekre - nem mellőzhette a szakértők kirendelését. Az akadályközléssel kapcsolatban szakkérdés az akadály és a késedelem közötti okozati összefüggés fennállta és a kimentett késedelem időtartama is. A felek jogviszonyának tartalmát nemcsak a szerződés, hanem a jogszabályok rendelkezései is meghatározzák, maga a felperes is jogszabályi hivatkozásokat tett az elsőfokú eljárásban.
- [30] Álláspontja szerint a felperes tévesen értelmezi a szerződésnek a tervekért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit, mert azok csak azt jelentik, hogy a vállalkozó hibás teljesítése esetén nem hivatkozhat a tervek hiányosságaira. Ebből azonban nem következik, hogy a hibás tervek szolgáltatása ne lenne alkalmas a késedelem kimentésére. A Szerződési Feltételek 4.5. és 4.1. pontja egyébként is még folyamatban lévő tervezési feladatokkal kapcsolatban állapított meg tervezési kötelezettséget, a már elkészült engedélyes tervekkel kapcsolatban azonban nem.

- [31] A ... Kft. nem az alperes alvállalkozója volt, tevékenységébe nem volt beleszólása. Álláspontja szerint a fellebbezés nem támadja az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a ... Kft. a Kbt. 3. § 2. a) pontja szerinti, önálló jogon eljáró fél, így a vállalkozó felelőssége kizárt.
- [32] A fellebbezés tévesen értelmezi a szerződés teljesítési határidőre vonatkozó rendelkezéseit is. Az 1.1. pontban szereplő definíció a műszaki átadás befejezését tekinti határidőnek, a 20.2. pont pedig az átadás-átvétel megkezdését. Az ellentmondó rendelkezések közül az elsőfokú bíróság helyesen fogadta el a 20.2. pont szerinti értelmezést, mert az összhangban van a jogszabályokkal is. Az értelmezés során figyelemmel kell lenni a Ptk. 6:86. § (2) bekezdésére, és a feltétel alkalmazójával szerződő fél számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. Az ellentmondó kikötések semmissége is megállapítható a Ptk. 6:107. § (2) bekezdése alapján, ami a jogszabályi rendelkezés alkalmazásához vezet.
- [33]Érelmezte, hogy a felperes továbbra sem adott magyarázatot arra, hogy miért nem reagált határidőben az akadályközlésre, és miért sugallta azt több alkalommal, hogy a módosítás folyamatban van, az tulajdonképpen csak formalitás.
- [34] Az ügyvédi munkadíjjal kapcsolatban a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdésére utalt, amely szerint az magasabb összegben is megállapítható. Ennek kapcsán az ügy bonyolultságára, hosszára, az összetett bizonyítási eljárásra, a felek beadványainak nagy számára hivatkozott.
- [35] A felperes fellebbezése megalapozott.
- [36] Az elsőfokú bíróság a tényállást részben hiányosan állapította meg, ezért azt az ítéletábla az alábbiakkal egészíti ki.
- [37] A Szerződéses Feltételek 4.1. pontja kimondja, hogy „a Megrendelő által szolgáltatott Tervek nem mentesítik a Vállalkozót a Projektelelem megfelelősége alól azzal, hogy a további esetlegesen szükséges Tervek elkészíttetése és a szükséges hatósági jóváhagyások, engedélyek beszerzése - a Vállalkozó részére átadott Tervek tekintetében is - a Vállalkozó feladata, és a költségeit is ő viseli. [...] Az ilyen - Vállalkozó által készíttetett vagy engedélyeztetett - Tervek hibáiért, esetleges késedelmes szolgáltatásáért a Megrendelő nem felel”.
- [38] A 4.5. pont szerint „A Projektelemet [...] a Vállalkozó köteles megtervezni, és az érintett kezelő, illetékes Hatóság hozzájárulását, engedélyét beszerezni. [...] Vállalkozó ajánlatát annak tudatában tette meg, hogy a tervezési munka helyszínét és környékét megtekintette, megvizsgálta, beszerzett (saját felelősségére) minden olyan információt, amelyek a szerződéses kötelezettségének elvállalásához és teljesítéséhez szükségesek. E körben a Vállalkozó szükség szerint köteles közhiteles nyilvántartásokból is meggyőződni az adott terület elsődleges tulajdonosi viszonyairól és egyéb szükséges információkról annak érdekében, hogy a teljesítésre megszabott határidők, költségek - a szükséges hatósági eljárásokat is figyelembe véve - tarthatóak legyenek. Mindez a Vállalkozó saját kockázatára és költségére történik. [...] A Vállalkozó teljes mértékben felel a Tervek tartalmáért”.
- [39] A 14.1. pont kimondja, hogy „A Vállalkozó Ajánlatának megtétele azt is jelenti, hogy megvizsgálta és megvizsgálta a Munkaterületet és környékét, valamint az azzal kapcsolatosan rendelkezésre álló információkat, és az Ajánlat benyújtása előtt meggyőződött az alábbiakról: a) a terep jellegéről és adottságairól [...] f) minden, a Projekt megvalósítását akadályozó vagy befolyásoló olyan körülményről, amelynek felismerése és következményeinek felmérése egy jelentős tapasztalattal

rendelkező szakcégtől általában elvárható. A Munkaterületen végzett régészeti tevékenység következményeként létrejött terepviszonyok a terep adottságainak minősülnek, amennyiben Megrendelő a Közbeszerzési Eljárás során megadta az erre vonatkozó adatokat, vagy amennyiben ezek a Munkaterületen a Közbeszerzési Eljárás során szemmel is láthatóak voltak, vagy megrendelő által adott előzetes régészeti dokumentációból Vállalkozó előre láthatta".

- [40] A Szerződéses Feltételek 14.2. pontja szerint a fenti eljárás lefolytatása nem mentesíti a vállalkozót a munka elvárható mértékben és módon történő folytatásának kötelezettsége alól.
- [41] A Szerződéses Feltételek 3.10. pontja értelmében „A Vállalkozó Alvállalkozó(k) bevonása esetén is teljeskörűen és közvetlenül felelős a jelen Szerződésben foglalt kötelezettségek teljesítéséért".
- [42] A 21.1. pont kimondja, hogy ha „a Vállalkozó elmulasztaná, hogy befejezze a Projekteleme egészének megvalósítását a Szerződéses Megállapodásban rögzített Befejezési határidőre [...], akkor késedelmi kötbért köteles fizetni a Megrendelőnek a Projekteleme [...] nettó ellenértékének, mint vetítési alap [...] 0,5%-ának megfelelő arányban a késedelem minden naptári napja után. [...] Az egyes késedelmi kötbérek egyenkénti teljes összege nem haladhatja meg az adott késedelmi kötbérre vonatkozó vetítési alap [...] 15%-át.
- [43] Az így kiegészített tényállás ellenére az ítélet tábla az elsőfokú bíróság döntésével és annak - a fellebbezéssel érintett - indokaival nem értett egyet.
- [44] A felperes másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését indítványozta, melynek indokait részletesen nem fejtette ki. Az elsőfokú bíróság ezzel szemben a tényállást a fenti kiegészítés ellenére a jogvita eldöntéséhez szükséges mértékben megállapította, a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a döntésre kiható lényeges eljárási szabálysértést nem vétett, ilyet a felperes sem jelölt meg. Az ítélet tábla ezért nem látott okot a hatályon kívül helyezésre, így az ítéletet a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között érdemben bírálta felül.
- [45] A fellebbezés folytán az ítélet tábla mindenekelőtt abban a kérdésben foglalt állást, hogy mikor történt meg az alperes részéről a teljesítés. Helyesen utalt a fellebbezésében a felperes arra, hogy ezt - a Ptk. 6:59. § (2) bekezdésére figyelemmel - elsősorban a szerződés rendelkezései alapján kell megítélni.
- [46] Az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a Szerződéses Feltételek 1.1. és 20.2. pontját. Utóbbi ugyanis nem azt jelenti, hogy már azzal teljesít a vállalkozó, ha rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotba hozza a projektelemet. A rendelkezés pusztán arra utal, hogy nem kerülhet sor az 1.1. pontban hivatkozott átadás-átvételre, amíg nincs rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban a mű. Nem változtat azonban az 1.1. pont azon előírásán, hogy a megjelölt határidőig az átadás-átvételi eljárást is sikeresen be kell fejezni. Tévesen állítja az alperes, hogy a két szerződési feltétel között ellentmondás van, azok ugyanis kiegészítik egymást, két különböző feltételt (az átadás-átvételi eljárás befejezését és a rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotot) támasztanak, melyek együttes megvalósulása esetén történik meg a vállalkozó teljesítése. A felek tehát eltértek a Ptk. alperes által hivatkozott 6:247. § (2) bekezdésétől, ami kitűnik a Szerződéses Megállapodás 3. pontjából is. Eszerint ugyanis elkülönül egymástól az átadás-átvételi eljárás megkezdésének határideje (5 hónap) és a befejezési határidő (6 hónap).

- [47] Mindezek alapján az állapítható meg, hogy az alperes a szerződésben kikötött 2015. december 22. helyett 2016. június 2-án, az átadás-átvételi jegyzőkönyv aláírásakor teljesített. A késedelem időtartama így 163 napban határozható meg.
- [48] Helyesen utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy az alperes - figyelemmel a Ptk. 6:142. §-ára - akkor mentesülhet a kötbérfelelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, előre nem látható és elháríthatatlan körülmény okozta. A Ptk. - szakítva a korábbi szabályozással - a kontraktuális felelősség körében elválasztotta a károkozó fél kimentését a felróhatósági elvtől, és szigorúbb, objektív körülményeket határozott meg. Ennek oka, hogy a szerződés megszegése esetében egy olyan kötelezettség nemteljesítéséről van szó, amit az illető fél a helyzete és a szerződéssel járó kockázatok felmérése után önként vállalt magára. A kontraktuális felelősséget egy tudatosan, átgondoltan vállalt szerződéses kötelezettségvállalás megszegése alapozza meg, így kimentés csak szűk körben lehetséges. A Ptk. javaslatának indokolása szerint az önkéntes kötelezettségvállalás nem szerződésszerű teljesítésének szankcionálása nem lehet a szerződésszegő fél igyekezetének függvénye.
- [49] Az Új Ptk. Tanácsadó Testület állásfoglalása szerint a Ptk. 6:142. §-ában foglalt rendelkezés kockázattelepítési szabály. A szerződésszegésért való felelősség alóli kimentés feltételrendszere a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott károkért való felelősség kimentési feltételeihez áll közel. A szerződésszegésért való felelősség szabályai a „belső” vis maior esetében nem teszik lehetővé a felelősség alóli mentesülést. A szerződést szegő fél a kártérítési felelősség alól csak akkor mentesül, ha az elháríthatatlan körülmény az ellenőrzési körén kívül esik. Önmagában az, hogy a szerződést megszegő fél az adott körülményt nem képes befolyásolni, illetve nem képes arra hatást gyakorolni, nem eredményezi azt, hogy a körülményt ellenőrzési körön kívül esőnek kell tekinteni. Ebből következően ellenőrzési körbe eső lehet az olyan „belső” objektív körülmény is, amely a szerződésszegő által nem volt befolyásolható, és amely a gondos ellenőrzéssel sem volt elhárítható.
- [50] Ezen elvi megfontolásokra figyelemmel kellett értékelni a késedelem okát és az alperes által a kimentés körében hivatkozott körülményeket.
- [51] Oszttja az ítéletábra a felperesi álláspontot abban, hogy ennek megítélése alapvetően jogkérdés, ami elsősorban a szerződés tartalma alapján dönthető el. Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor igazságügyi szakértő kirendeléséről határozott, hiszen felmerültek olyan műszaki kérdések is, amelyek megállapításához különleges szakértelem szükséges, azonban a jogvita eldöntése, a kimentés alaposságának megítélése nem a szakértő feladata.
- [52] A felperes fellebbezése az alperes által hivatkozott - és az elsőfokú bíróság megítélése szerint kimentésre okot adó - körülmények közül kettőt érintett: az Aranyhegyi-patak hídjának tervezését és a biztosítóberendezések áthelyezésének kérdését, így az ítéletábra is ezeket vizsgálta.
- [53] Az Aranyhegyi-patak hídjának tervezésével kapcsolatban az ítéletábra annak tulajdonít jelentőséget, hogy a szerződésben a felek az alperes feladatává tették a tervezést, az azzal kapcsolatos felelősséget rá telepítették. A Szerződéses Megállapodás 2. pontja értelmében a szerződés tárgya a megállóhely áthelyezéséhez szükséges munkák tervezését is magába foglalja. Ugyanezen pont értelmében a szerződés részeként valamennyi szakág (vasúti pálya, biztosítóberendezés, távközlés, útépítés, közműkiváltás, hídépítés) vonatkozásában kiviteli tervek készítése szükséges. A Szerződéses Feltételek 4.1. és 4.5. pontja egyértelműen rögzíti, hogy a tervek hibáiért, esetleges késedelmes szolgáltatásáért a megrendelő nem felel, ellenben a vállalkozó teljes mértékben felel a tervek tartalmáért.

- [54] A 2015. október 15-én kelt akadályközlésben (1/F/3 melléklet első bekezdése) az alperes arra hivatkozott, hogy állékonysági szempontok miatt kellett jelentősen megváltoztatni a hídalapozást az engedélyes tervhez képest. Az alperes felpereshez címzett, 2016. március 18-ai levele szerint az alperes a szerződés megkötését és a patakban végzett vizsgálatok elvégzését követően került olyan információk birtokába, amelyek alapján az eredeti tervekben szereplő hídalapozás állékonysági szempontból nem volt megfelelő. A „helyes műszaki megoldás” (cölöpözés) ellen viszont a régészeti szakhatóság lépett fel (1/F/8. melléklet 1. pontja).
- [55] A Budapesti Történeti Múzeum képviselői 2015. november 27-én jelezték, hogy a területen a cölöpözés visszafordíthatatlan roncsolásokkal jár, örökségvédelmi szempontból nem támogatható. Ezt erősítette meg december 1-jén a Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya is.
- [56] A fentiekből megállapítható, hogy a szakhatóság által el nem fogadott, cölöpalapozásra vonatkozó tervet az alperes készítette. **K. M.** igazságügyi szakértő megállapítása szerint állékonysági szempontból indokolt, a szakmai előírásoknak megfelelő volt a terv, azonban az alperesnek figyelemmel kellett volna lennie a terepviszonyokra, a terület közismert régészeti adottságaira, amit a Szerződéses Feltételek 14.1. pontjában vállalt is. A 14.4. pont részletesen szabályozta a régészeti leletek sorsát, a vállalkozó régésszel történő együttműködésének feltételeit, valamint azokat az eseteket, amikor akár a teljesítési határidő is meghosszabbodhat a régészeti feltárások miatt.
- [57] Mindezekből a körülményekből az alperestől mint „jelentős tapasztalattal rendelkező szakcégtől” (14.1. pont) elvárható volt, hogy a kiviteli tervek elkészítése során figyelemmel legyen a területen különösen fontos örökségvédelmi szempontokra, amennyiben szükséges, a szakhatósággal megfelelő időben egyeztessen annak érdekében, hogy ténylegesen megvalósítható tervek készüljenek. A patakhíd megépítésének késedelmét a fenti peradatokból megállapíthatóan nem a felperes magatartása, az esetlegesen hiányos engedélyezési tervek okozták, hanem az, hogy az alperes a kiviteli tervben olyan alapozási módszert választott, amelyről tudnia kellett volna, hogy az adott területen nem alkalmazható.
- [58] Mivel a tervezés a felek megállapodása alapján az alperes feladata volt, annak esetleges hibáiból, késedelméből fakadó kockázatokat is az alperesnek kell viselnie, a felelősség alóli kimentés végett alappal nem hivatkozhat a híd tervezésének késedelmére. Az elsőfokú bíróság ezért a szakértő megállapításait alapul véve tévesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a patakhíd alapozási munkáinak késedelmét az alperes sikeresen kimentette.
- [59] Az ítélet tábla a biztosítóberendezéssel kapcsolatos munkák körében is osztja a felperes által a fellebbezésben kifejtetteket. Ennek megítélése során is arra kellett figyelemmel lenni, hogy a felek megállapodása kinek a felelősségi körébe utalta a ... Kft. által elvégzendő feladatokat, azok esetleges késedelmének kockázatát melyik félnek kell viselnie.
- [60] Az elsőfokú bíróság ítélete nem tartalmaz egyértelmű ténymegállapítást arra nézve, hogy az alperes és a ... Kft. között létrejött-e alvállalkozási szerződés, vagy esetleg közvetlenül a felperessel kötött megállapodás alapján végezte a munkát a ... Kft. Az ezzel kapcsolatos bizonyítékok közül az ítélet tábla utal arra, hogy maga az alperes ügyvezetője, **E. Z. J.** nyilatkozott úgy a 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglaltan (2. oldal), hogy „Szerződést kötöttünk a ...-szal”. Ezt erősíti meg a ... Kft. nyilatkozata, amit a 21. sorszámú beadványa mellékleteként csatolt az alperes. Ennek 1. számú melléklete a biztosítóberendezéssel kapcsolatos feladatok felsorolását tartalmazza és az ... Kft.-t nevezi megrendelőnek.

- [61] Az alperes és a ... Kft. közötti szerződésre utalnak az előrehaladási megbeszélésekről készült emlékeztetők is. A 2015. szeptember 2-ai egyeztetés kapcsán az „Alvállalkozók” cím alatt rögzíti a 7.2. pont, hogy „...-szel az egyeztetés az elmúlt időszakban sikeresen megtörtént. Az elvégzendő feladatok, feltételek és az alvállalkozói szerződéses pontok finomhangolására 2015. szept. 4-én kerül sor a ... és a Vállalkozó között”. A szeptember 16-ai emlékeztető a 7.2. pontban a ... Kft.-vel történő további egyeztetésekre utal az időpontok pontosítása tárgyában (12.G.40.387/2017/7. számú beadvány mellékletei).
- [62] Már a szerződés megkötését megelőző, 2015. június 10-ei megbeszélésen rögzítették a felek, miszerint „A Vállalkozó jelezte, hogy az Alvállalkozó (...) előzetes megkeresése szerint korlátozott kapacitással rendelkezik a programozás elvégzéséhez. A Megrendelő segítséget nyújt a biztosítóberendezés átalakításának Alvállalkozójának rendelkezésre állására”. Június 24-én a vállalkozó ismételtén kéri a megrendelő segítségét a ... Kft.-vel történő egyeztetéshez.
- [63] **E. Z. J.** tanúvallomásából és a ... Kft. nyilatkozatából megállapítható tehát, hogy a ... Kft.-vel az alperes kötött alvállalkozási szerződést a biztosítóberendezésekkel kapcsolatos feladatok elvégzésére. Ezek részletes feltételeit az előrehaladási megbeszéléseken rögzítettek szerint egyeztetették. A felperes pusztán az alperes kérésére kísérelt meg közvetíteni a ... Kft. felé a teljesítés felgyorsítása érdekében, ugyanis az alperes már a vállalkozási szerződés megkötése előtt tisztában volt a ... Kft. kapacitáshiányával. Önmagában az a körülmény, hogy a jótállási időszakra figyelemmel indokolt volt a ... Kft. bevonása, nem jelenti azt, hogy utóbbi a hivatkozott Kbt. 3. § 2. a) pontja [illetve helyesen a perbeli szerződés megkötésekor hatályban volt, a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény ezzel megegyező tartalmú 4. § 2. a) pontja] szerint kizárólagos jog alapján végezte volna a tevékenységét, és különösen nem jelenti azt, hogy a peres felek jogviszonyában a felperes kockázata lenne a ... Kft. megfelelő időben történő teljesítése.
- [64] A felperes által a 12.G.40.387/2017/8. számú beadványhoz csatolt, még a szerződés megkötését megelőzően, az ajánlattételi időszakban az alperes által feltett kérdésekből és a felperes válaszaiból kitűnik ugyanis, hogy az alperes vetette fel a ... Kft. kivitelezésbe történő bevonásának szükségességét. Az ajánlattevők esélyegyenlősége érdekében kérte fix ár megadását a ... Kft. által elvégzendő feladatrészekre, hogy azt minden ajánlattevő ennek megfelelően szerepeltethesse az ajánlatában. A felperes válaszában közölte, hogy valamennyi ajánlattevő lehetőséget kap az együttműködési feltételekről és az ellentételezésről történő megállapodásra a ... Kft.-vel, a verseny biztosítása érdekében ebbe nem kíván belefolylni az ajánlatkérő.
- [65] Az alperesnek így tisztában kellett lennie azzal, hogy az ajánlattevő feladata a ... Kft.-vel való megállapodás a szerződéses feltételekben, így az ütemezésben és a díjazásban is. A kérdésből és a válaszból az is kitűnik, hogy a ... Kft. által elvégzendő feladatok ellenértéke az ajánlattevő által megadott ár és így a vállalkozó díjának része, így fel sem merülhet, hogy a ... Kft. nem alvállalkozóként, hanem „saját jogon” vett volna részt az projektben.
- [66] Tévesen hivatkozott ezért az elsőfokú bíróság arra, hogy - ellentétben az alvállalkozói jogviszonnyal - az alperes nem adhatott a ... Kft. teljesítéséhez szükséges utasításokat, és semmilyen ráhatással nem bírt a határidőben történő teljesítésre.
- [67] Ezzel szemben annak van jelentősége, hogy az alperes - függetlenül attól, hogy a ... Kft.-n kívül más szakség elvégezhetette-e a kérdéses munkálatokat - annak tudatában kötötte meg a szerződést a felperessel és vállalta a teljesítést az adott határidőben, hogy neki kell megállapodnia a ... Kft.-vel

utóbbi teljesítésének feltételeiben, határidejében és díjazásában. A ... Kft. szerződés szerű teljesítését adott esetben neki kell kikényszerítenie, illetve neki kell az alvállalkozási szerződésbe a szükséges biztosítékokat beépítenie a ... Kft. esetleges szerződésszegése esetére. Ezzel vállalta annak kockázatát, hogy a ... Kft. csak olyan időpontra vállalja, illetve teljesíti a biztosítóberendezéssel kapcsolatos feladatokat, ami már nem teszi lehetővé az alperes határidőben történő teljesítését.

- [68] A ... Kft. tevékenysége így nem minősül a Ptk. 6:142. §-a szerint az alperes ellenőrzési körén kívül eső oknak, arra az alperes a kötbérfelelősség alóli kimentés érdekében nem hivatkozhat. Ezzel összhangban rögzíti a felelősségi szabályokat a Szerződéses Feltételek 3.10. pontja is.
- [69] Helytállóan utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a felperes maga is megszegte a szerződést azzal, hogy a szerződéses feltételek 14.2. pontjában szereplő 15 napos határidőn belül nem közölte a döntését az akadályközléssel és a szerződésmódosítási javaslattal kapcsolatban. Ez azonban nem akadályozta az alperest a munka folytatásában, így a kötelezett kisédelmet kizáró jogosulti kisédelemként nem értelmezhető. Helyesen hivatkozott fellebbezésében a felperes arra, hogy - figyelemmel a Szerződéses Feltételek 14.2. pontjára is - az alperes a felperesi nyilatkozattól függetlenül köteles volt a határidőben történő teljesítés érdekében a munkát folytatni. Az előrehaladási megbeszélések emlékeztetőiből is kitűnik, hogy az alperes a munkát folytatta, abban a felperesi válasz kisédelme nem akadályozta. A teljesítési határidő módosítására pedig az elsőfokú bíróság fellebbezéssel nem érintett megállapítása szerint nem került sor.
- [70] Mindezek alapján sem a felperes kisédelmével, sem a hídalap tervezésével, sem a biztosítóberendezésekkel kapcsolatos alperesi hivatkozás nem vezethet a kisédelem alóli kimentésre. Az elsőfokú bíróság által elfogadott - és a fellebbezéssel nem érintett - további két körülmény összesen 22 napi kisédelem kimentésére alkalmas. Figyelemmel arra, hogy az alperes kisédelme 163 nap volt, 141 napi kisédelem alól nem tudta kimentei magát. Mivel a Szerződéses Feltételek 21.1. pontja értelmében már 30 napi kisédelem esetén maximális mértékű kötbér megfizetésére köteles a vállalkozó, annak megfizetésére alappal tart igényt a felperes.
- [71] Az ítéletábla nem látott okot a kötbér mérséklésére sem. A Ptk. 6:188. §-a kimondja, hogy a túlzott mértékű kötbér összegét a kötelezett kérelmére a bíróság mérsékelheti. A kötbér a következetes bírói gyakorlat értelmében csak kivételesen, az arányosság elvének kirívó sérelme esetén mérsékelhető. A BDT2011. 2487 számon közzétett eseti döntésében a Szegedi Ítéletábla arra is rámutatott, hogy közbeszerzési eljárás eredményeként létrejött szerződés esetén figyelemmel kell lenni arra is, hogy a pályázaton más kivitelezők esetleg éppen a fenyegető kötbérteher miatt nem indultak, vagy tettek eltérő feltételekkel vesztes ajánlatot. A verseny tisztaságát sértené, ha a bíróság a kötbér mérséklésével a többi pályázóval szemben méltánytalan előnyhöz juttatná a szerződő kivitelezőt.
- [72] A perbeli szerződés a vetítési alap (jelen esetben a teljes vállalkozói díj) 15%-ában maximálja a kötbér mértékét, ami az ítéletábla megítélése szerint a 141 napos kisédelem esetében nem minősül eltúlzottnak. A kötbér nem pusztán káráltányként funkcionál, hanem szankciós szerepe is van, mellyel a szerződéses fegyelmet mozditja elő. A perbeli esetben ezen érdekek ellen hatna a kötbér mérséklése.
- [73] A fentiekre figyelemmel az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét az r.Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresettel egyezően marasztalta az alperest. A kisédelmi kamat megfizetésére a Ptk. 6:189. §-a alapján, a 6:155. § (1) bekezdés szerinti mértékben kötelezte.

- [74] Pervesztességére figyelemmel az r.Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az alperes köteles a felperes elsőfokú perköltségének megfizetésére, ami a felperes által megfizetett kereseti illetékből (1.500.000 forint), az általa előlegezett szakértői díjból (324.400 forint), valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja szerinti ügyvédi munkadíjból (2.039.724 forint + áfa) áll.
- [75] Az eredményes fellebbezés folytán a felperes igényt tarthat a másodfokú eljárásban felmerült költségeinek megtérítésére is. Ennek része a fellebbezési illeték és a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére figyelemmel, az IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdése alapján megállapított ügyvédi munkadíj.

Budapest, 2021. február 17.

. Buglyó Gabriella s.k.
a tanács elnöke

. Csonka Balázs s.k.
előadó bíró

dr. Szunyogh Zsófia s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Terecskeiné Ilosvay Mónika
bírószági ügyintéző